

GEGEVENS

Voetstoof: hout
17,5x22,5x25,9cm
Lollepot: aardewerk
10,1x19,6x15,7cm

VOETSTOOF

BEGIJNHOFMUSEUM

Zeker nu de prijzen van gas en elektriciteit zo snel stijgen, associëren we het winterseizoen met knusse momenten in de zetel onder een dekentje, een jenevertje op de wintermarkt en een dikke wollen trui.

Centrale verwarming lijkt nu vanzelfsprekend, maar is eigenlijk luxe. Tot aan de Eerste Wereldoorlog wordt centrale verwarming enkel aangelegd in openbare gebouwen zoals kantoren, ziekenhuizen en hotels. Hoe hebben onze voorgaande generaties zich warm kunnen houden?

Het object dat deze maand wordt besproken is de voetstoof, waarvan het Begijnhofmuseum enkele exemplaren bewaart en presenteert.

WAT IS EEN VOETSTOOF?

Een voetstoofje is, zoals het woord doet vermoeden, een gebruiksobject om je voeten te verwarmen. De begijnen hebben gretig gebruik gemaakt van deze manier om hun voeten niet te laten afkoelen.

Het principe is zeer eenvoudig. De basis is een vuurhouten kistje waarbij aan de zijkant een opening is voorzien en bovenaan meerdere kleine openingen zijn ingesneden, meestal met uitgewerkte vormen in een patroon. De eenvoudige voetstoven zijn gemaakt van vurenhout. Daarop is een bovenblad bevestigd dat enkele gaten bevat.

De vorm van de ingesneden patronen bovenaan het voetstoofje verandert doorheen de tijd. In de tweede helft van de 18de eeuw hebben deze voornamelijk een ronde vorm en later in de 19de eeuw wordt er meer variatie in gebracht zoals een hartvorm of hoekige uitvoering. Op sommige voetstoven is zelfs snijwerk toegepast ter decoratie.

VUURTEST OF LOLLEPOT

Een voorwerp dat verwant is aan het voetstoofje is de vuurtest of lollepot. Het is een meestal uit aardewerk of metaal vervaardigd potje waarin hete kolen worden gelegd. De lollepot wordt zo in het voetstoofje geplaatst als warmtebron.

In de keuken van het Begijnhofmuseum is ook een doofpot te zien, een object dat we kennen van het spreekwoordelijke "iets in de doofpot stoppen". Na afloop worden de gloeiende kolen van de stoof in de doofpot gestopt ter voorkoming van brandgevaar 's nachts.

De voetstoof is rond of ovaal, of heeft de vorm van een veelhoek. Het is in ieder geval belangrijk dat er op de stoof ruimte is voor twee voeten.

Er bestaat ook een grotere variant: een grote, rechthoekige voetstoof die plaats biedt voor meerdere voeten. Deze voetstoof wordt dan centraal tussen de mensen onder de tafel geplaatst. Door een deken over de benen en stoof te leggen, blijft het langer warm.

KANTKLOSSEN, HUISELIJK IN DE HUISKAMER

In het Begijnhofmuseum, voorheen een convent waar meerdere begijnen hebben samengewoond, is de keuken de centrale plek die in die tijd verwarmd wordt en waar de begijnen gezamenlijk eten en werken, zoals bijvoorbeeld kantklossen. In killere tijden verwarmt men slechts één enkele ruimte in de huizen. Ook tijdens het kantklossen wordt het voetstoofje gebruikt en mogelijk onder de rok geplaatst. In de 18de en 19de eeuw is het de gewoonte om als vrouw een lange rok te dragen. De rok van de kantklosster wordt over de voetstoof gehangen en de warmte in de rok zorgt ervoor dat ook de onderbenen worden verwarmd.

Het gebruik van kolen om binnenshuis te verwarmen is vandaag niet meer gangbaar.

Tekst: Julie Moorkens
Foto: Stad Turnhout

INVENTARIS

- B0203
Begijnhofmuseum, Begijnhof 56 - 2300 Turnhout

Musea Turnhout • Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout
Tel: +32 14 44 33 98 • www.turnhout.be/musea

Het object van de maand is een initiatief van Musea Turnhout. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze websites.

TURNHOUT

v.u.: Paul Van Miert, Campus Blairon 200, B-2300 Turnhout

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 ERKEND
MUSEUM

 TURNHOUT
BEGIJNHOF
MUSEUM